

INĀUTERIYAK DONOSTIYAN.¹

LENAGO ETA ORAIÑ.

LENAGO.

Antziñetik dator
 inauteriyetan,
 Donostiya zala
 famatuena,
 festak moldatzeko
 egun pozkiyetan,
 zeña zan doaiyaz
 apainduena:
 Alkarri laguntzen
 zar eta gazteak,
 goiko kalekoak
 nola auzoan,
 guztiyak batu ta
 kontentuz beteak
 au gertatutzen zan
 erri osoan.

Egun zoro aiek
 allegatutzeak,
 alaitzen zituen
 erriko danak,
 mutill kaskar eta
 jostallu zaleak,
 nola gizon aundi
 menatuenak.²
 Guztizko paketsu,
 atsegindurikan

jatorrez dutenak
 ainbeste grazi,
 ibiltzen ziraden
 ume egiñikan,
 zeñek far geyena
 eragiñazi.

Ainbeste ziraden
 famak zabalduak,
 bada beste gabe
 jaun bi onera,
 Paristik ziraden
 guztiz zaletuak,
 etorri festa-aiek
 ikusitzera.
 Aundi ta chikiyak
 biurtu zirala,
 —jaun aiek zioten—
 guziyak eró,
 iru egunetan
 sano bat etzala,
 danbolindariya
 kendú ezkeró.

Ala egiñikan
 fama aien jabe,
 erabat utzirik

(1) Composicion premiada con UN OBJETO DE ARTE en los Juegos florales celebrados en esta Ciudad en 1884. (Véase pág. 146).

(2) Formales.

lantegi dana
 guziyak kontentu
 aserrerik gabe
 au zan Donostiyan
 gertatzen zana.
 Geroztik gaztéak,
 lenegotik zarrak
 deitutzen ziraden
 buru ariñak,
erriko-šeme ta
 Jošemaritarrak,
 zenzu gabekoak
 ta kaskariñak.

Geieneko ere
 iru urte ziran,
 Donosti polita
 zutela sutú,
 negar samiñ aiek
 aztuta segiran,
 chit festa ederrak
 zituzten sortú.
 An estudianteak,
 an arzaigokiak,
 muzorrore-gille¹
 guztiz duichuak,
 Andaluziako
 ijito nausiak,
 Balenziakoak
 berriz ichuak.

Urrena ezpata-
 dantzari gozoak,
 nola dendarien
 festa berriya,
 zortziko ederrak
 eta gozotsoak,
 alaitzen zutenak
 ongi erriya,

Zerbait geroago
 baratzagilleak,
 guztizko panposa
 eta arroak,
 chirikortatu ta
 luzean illeak,
 eguzkiya baña
 ederragoak.

Jantzi kolorezko
 ñibirri ñabarrak,
 lore politakiñ
 ongi egiñak,
 lastozko chapelak,
 zinta beltz zabalak
 eta panillazko
 gorontza fiñak.
 Giza-semblearen
 chapel egokiyak,
 mirtos chalekoak
 jiran ederki,
 gerriko sedazko
 lazodun gorriyak,
 eziñ zitezkean
 egon obeki.

Zerbait geroago
 «Zapatari festa»,
 Pazia-gilleak
 «Turkiyakoak»,
 «Langille maisubak»,
 zortzikoak eta
 «festari Okiñak
 Frantziyakoak.»
 Gero andik laister
 berriz langilleak,
 arotz, perratxalle,
 tornularia,
 arropa saltzalle,

(1) Mascarada.

zapatagilleak
galdarakiña ta
chorrotzalliak.

Ezta emen festik
izandu eztanik.
Iltzeko zezenak
ta sokakoak,
erabillitzea
aztu gabetanik

kalerikan kale
azkenekoak.
Ordukoak dira
«Kriskitin kraskitin»,
«Chulo chulito» ta
«Iriyarenak»,
«Dancharicho» eta
gañera «Pispilin»
Donostiyakoak
dirade denak.

ORAIÑ.

Oraiñ len bezela
erokerirako,
erri igualikan
beste bat eztá,
irteten dirade
egun sentirako
celebratutzera
patroyen festa.
Achero bizartsu
ongi apainduak,
tarrapatataka
atabal dunak,
kalerikan kale
errenkaratuak
juaz guztiz soñu
eder legunak.

Kandel-egunean
iñure gazteak,
egiyetakoak
diruritela,
ongi apainduta
graziyaz beteak,
pastel saltzallea
anche dutela.
Arzaichoen dantza
ta kantu nasteak,
nola pazi-gille
Ungriyakoak

beren chapel zabal
ta chima luzeak,
guziyak guztiko
ikustekoak.

Goizean goiz aski
dira abiyatzen
alegeratzeko
laister erriya,
ziririkoakin
ti ta abisatzen
allegatu dala
iñauteriya.
Aguro diraden
ikusten nastuak
gazte eta zarrak
plaza aldera,
garrochdunak baña
geiago poztuak,
goizeiro iriyia
chuliatzera.

Amaikak aldera
plazacho batetik,
irteten dirade
festalariak:
pasiaz aurrera
Ernani kaletik
bat bezin bestea

ikusgarriak.
Zaldizko galayak
sedaz apainduak,
estandarte-dun ta
klalinariak
buru aundiakin
saltoka nanuak
far eragiteko
ala jarriak.

Turkuen gisara,
Chinuen moduan,
musikoen jantzi
diferenteak,
dantzan ta kantari
beren inguruan,
ala zijoazen
estudianteak.
Bi goianti¹ luze
azaldutzen dira
balira bezela
andre gizonak,
oso chokatu ta
ayeri begiria,
ler far egin zuen
gure amonak.

Chestuen moduko
gurdi alegrea:
ongi jantzitako
aurrez betea,
ondoren «Lau erak»,
«Itsas erregea»
«Choriyen kabiya»
berriz bestea.
Elefandi eder
errege chinao,
galaz estaliya
bere jargoiran,

jauregi² polit bat
turko errikoa,
eta beste gauza
asko segirán.

Pasa ziranean
amerikatarrak,
Erregiñ eder bat
aien onduan,
brontze kolorezko
indiyo gogorrek;
zeramazkiyela
bere kontuan.
Chalupa bat gero
baderachoakin,
karrozak berriro
aien urrena,
ollardia beren
gañekoarekin...
¡nik ez dakit nola
kontatu dena!!

Sei abere gazte
chit galaz jantzita,
karroza eder bat
zebilkitela,
festako errege
jargoian jarrita,
majestade aundiz
zaramatela.
Bertako musikak,
Bertako klariñak,
banderak, loriak
koskabilloak,
guziyak ziraden
ederki egiñak,
guziyak ziraden
famatzekoak.

(1) Gigantes.—(2) Serrallo.

Iltzeko zezenak
zaldun galayakiñ,
onak izan ziran
zezenen plazan,
eta geroago
jantzi politakiñ
baratzagillien
festa izan zan.
Kontatu biardet
aditu bezala;
oraindik ez dira
amabost egun,
zispiriyaz batek
esaten zirala,
;zeiñ izan liteke
ayekiñ lagun!

Gero arratsian
millaka argiyak,
bukatzeko festa
sardiñarena,
atabal musikak
eta kantariyak,
egite danetan
famatzendena,
zulotik irtenaz
sua eta garra,
diabrubak jiran
ariñ dantzari,
globoan joaten da
gure sardiñ zarra
ariyo egiñaz
jende danari.

VICTORIANO IRAOLA.

